

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Nr. 2/97366/2019/06.01...2019

Nr. 2/100755/2019/06.01...2019

Nr. 2/103964/2019/06.01...2019

Către: Doamna Silvia TABUSCA

European Center for Legal Education and Research (ECLER)

e-mail: silvia.tabusca@ecler.org

Ref: Petiția națională privind eficientizarea acțiunilor împotriva rețelelor de trafic de persoane

Stimată doamnă TABUSCA,

Ca urmare a memoriilor dumneavoastră adresate Ministerului Justiției (nr. de înregistrare 97366/2019, 100755/2019), precum și Consiliului Superior al Magistraturii, redirecționat Ministerului Justiției și înregistrat la această instituție cu nr. 103964/2019, prin care ați formulat unele propuneri privind eficientizarea combaterii fenomenului traficului de persoane, vă comunicăm următoarele:

Vă mulțumim pentru propunerile referitoare la: realizarea unei legislații coerente în materie de combatere a criminalității organizate și pregătirea corespunzătoare a magistraților; transpunerea corectă a Directivei UE privind protecția victimelor¹, precum și cu privire la amendarea art. 182 din Codul penal pentru conformitatea cu art. 2 din Directiva Anti-trafic², în special cu privire la includerea prevederii „exploatarea activităților infracționale” și precizăm că acestea urmează a fi analizate cu ocazia unei viitoare amendări a legislației în domeniile vizate.

În urma unei analize preliminare a propunerilor formulate, sub rezerva faptului că Ministerul Justiției, în calitate de organ al administrației publice centrale, nu are competența de a da interpretări cu caracter general-obligatoriu actelor normative în vigoare, care să poată fi invocate în fața instanțelor judecătorești sau a altor autorități publice, iar opiniile doctrinare sau punctele de vedere în materie nu pot avea caracterul obligatoriu al unei interpretări legale în sensul art. 69 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică

¹ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, publicată în JO L 315, 14.11.2012.

² Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, publicată în JO L 101, 15.4.2011.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

legislativă pentru elaborarea actelor normative³, facem următoarele precizări cu caracter general:

Extinderea la nivel global a criminalității organizate a determinat adoptarea unor instrumente internaționale menite să eficientizeze lupta împotriva acestui fenomen. Amintim, în acest sens, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000, adiționată prin Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor și respectiv, Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare. Menționăm că, prin Convenția sus-menționată, statele s-au obligat să ia măsuri legislative pentru a incrimina faptele de participare la un grup infracțional organizat.

România a ratificat⁴ instrumentele internaționale sus-amintite, astfel încât, potrivit art. 11 din Constituție, acestea fac parte din dreptul intern.

Prevederile adoptate de Organizația Națiunilor Unite privind grupul infracțional organizat au fost completate de cele adoptate la nivel european, astfel că, la nivelul UE a fost adoptată Decizia-cadru 2008/841/JAI a Consiliului din 24 octombrie 2008, privind lupta împotriva crimei organizate⁵.

Pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate, au fost adoptate de statul român mai multe acte normative, menite să asigure organelor judiciare instrumente eficiente, care să contribuie la diminuarea fenomenului. Cu titlu de exemplu, în ceea ce privește dreptul penal substanțial, menționăm următoarele acte normative ce conțin dispoziții relevante:

a) Codul penal: art. 367 privind constituirea unui grup infracțional organizat, text care asigură conformitatea cu legislația la nivel internațional și european - incriminare-cadru în materia pluralității constituite de infractori, înlăturându-se paralelisme legislative existente anterior intrării în vigoare a acestui act normativ.

b) Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate⁶, act normativ care reglementează măsuri specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate la nivel național și internațional.

c) legi penale speciale: Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului⁷ - art. 35 privind asocierea teroristă.

Din punct de vedere al dreptului procesual penal, menționăm că, potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative⁸, investigarea infracțiunilor de criminalitate organizată revine unei structuri specializate, cu competență pe întreg teritoriul țării, respectiv Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

³ republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 260 din 21 aprilie 2010, cu modificările și completările ulterioare.

⁴ prin Legea nr. 565/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 813 din 08 noiembrie 2002.

⁵ publicată în JO L 300, 11.11.2008.

⁶ publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

⁷ publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1161 din 08 decembrie 2004.

⁸ publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 938 din 22 noiembrie 2016, cu modificările ulterioare.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Cât privește un alt aspect antamat în cadrul memoriului, cel al pregătirii magistraților, menționăm faptul că, potrivit art. 4 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor⁹, judecătorii și procurorii au obligația de a participa la formarea profesională continuă. Responsabilitatea pentru formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor revine Institutului Național al Magistraturii, conducătorilor instanțelor sau parchetelor la care aceștia își desfășoară activitatea, precum și fiecărui judecător și procuror, prin pregătire individuală. Formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor se realizează ținând seama de necesitatea specializării lor.

Referitor la transpunerea Directivei 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, arătăm că, la data adoptării acestui act normativ unional, majoritatea prevederilor acesteia erau deja transpuse în legislația națională, cadrul general normativ în domeniu fiind constituit de Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor¹⁰. Existau, totodată, acte normative speciale incidente în cazul anumitor categorii de victime, și anume Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane¹¹, dar și Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice¹².

În vederea transpunerii complete a directivei antereferate, la inițiativa comună a Ministerului Justiției, Ministerului Muncii și Justiției Sociale și Ministerului Afacerilor Interne, a fost adoptată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2019¹³ pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004.

În vederea asigurării conformității cu obligațiile impuse la nivel european, prin actul normativ amintit au fost avute în vedere, în principal, următoarele aspecte¹⁴:

- definirea unor noțiuni terminologice (conform art. 2 din Directivă);
- instituirea principiilor care stau la baza asigurării protecției victimelor infracțiunilor;
- înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor în cadrul DGASPC (la nivel de compartiment cu cel puțin 3 salariați: asistent social, psiholog, consilier juridic, conform art. 8 și 9 din Directivă);
- domeniul de aplicare pentru serviciile de sprijin pentru victimele infracțiunilor în sensul că acestea se acordă victimelor infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României sau dacă infracțiunile au fost săvârșite în afara teritoriului României și victima este cetățean român sau străin care locuiește legal în România;
- reglementarea obligației consiliilor județene, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București, prin direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului, de a crea un Registru special privind victimele infracțiunilor referite serviciilor de specialitate, în care se vor consemna, cel puțin, date privind: identitatea

⁹ republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 826 din 13 septembrie 2005, cu modificările ulterioare.

¹⁰ publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 505 din 04 iunie 2004.

¹¹ publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 783 din 11 decembrie 2001.

¹² republicarea din Monitorul Oficial, Partea I nr. 205 din 24 martie 2014.

¹³ publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 274 din 10 aprilie 2019.

¹⁴ A se vedea, în acest sens, instrumentul de prezentare și motivare a actului normativ amintit, disponibil la adresa de internet: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_OUG_24-2019.pdf.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

- victimei, cel mai recent domiciliu, CNP-ul, date de contact ale acesteia, data nașterii, cetățenia, genul, tipul infracțiunii, serviciile către care a fost referită, data referirii și modalitatea de referire, necesitatea instituirii unor măsuri de protecție specială;
- realizarea de situații/baze de date cu informații despre: victimele infracțiunilor care beneficiază de servicii de sprijin, tipul de servicii de care acestea au beneficiat sau informații privind referirea victimelor către alte instituții abilitate și raportarea semestrială a acestor date către Ministerul Justiției;
 - procedura de evaluare individuală a victimelor în scopul identificării nevoilor de protecție specifice, astfel cum prevede art. 22 din Directivă și, inclusiv, a măsurilor speciale din cursul procedurilor penale (cu implicarea organelor de poliție/parchete/instanțe judecătorești), astfel cum se prevede la articolele 23 și 24 din Directivă, datorită vulnerabilității deosebite la victimizare secundară și repetată sau la intimidare și răzbunare;
 - reglementarea dreptului de acces al victimelor infracțiunilor, precum și al membrilor familiei acestora, la serviciile de sprijin acordate de către direcțiile generale de asistență socială, precum și modalitățile în care aceste servicii sunt acordate;
 - completarea informațiilor pe care le primesc victimele infracțiunilor la primul contact cu autoritățile judiciare;
 - modificarea prevederilor art. 14 din Legea nr. 211/2004 referitor la asistența juridică gratuită în vederea asigurării coroborării cu prevederile noului Cod penal;
 - reglementarea unor noi servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor, care vor fi acordate în funcție de necesitățile concrete ale fiecărei victime în parte, în urma evaluării realizate de serviciile specializate (servicii de informare, consiliere cu privire la riscurile de victimizare secundară sau repetată sau de intimidare și răzbunare, consiliere privind aspectele financiare și practice subsecvente infracțiunii, servicii de inserție/reinserție socială, sprijin emoțional și social în scopul reintegrării sociale, informații și consiliere cu privire la rolul victimei în cadrul procedurilor penale, inclusiv pregătirea pentru participarea la proces, precum și îndrumarea victimei către serviciile medicale, servicii de ocupare, de educație atunci când este cazul);
 - completarea art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator cu condiția ca autorul să fi recunoscut faptele imputate atunci când se recurge la serviciile de mediere în cauzele penale;
 - completarea art. 53 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal cu dreptul victimei de a fi informată și atunci când, odată cu acordarea liberării condiționate, s-a impus condamnatului și obligația să nu comunice cu victima sau cu membrii de familie ai acesteia.

Referitor la modificarea art. 182 din Codul penal, astfel încât acesta să fie conform art. 2 din Directiva 2011/36/UE, în special cu privire la sintagma *exploatarea activităților infracționale*, precizăm că directiva amintită instituie norme minime privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor penale în materie de trafic de persoane.

Transpunerea art. 2 din Directivă, care definește infracțiunile de trafic de persoane, a fost asigurată prin prevederile Codului penal prevăzute în Partea Specială, Titlul I. Infracțiuni contra persoanei, Capitolul VII. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, art. 209 - art. 217. De asemenea, la art. 182 Cod penal este definită noțiunea de exploatare a persoanei.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Apreciem că, deși art. 182 din Codul penal nu enumeră, în mod expres, printre modalitățile în care poate avea loc exploatarea unei persoane, și pe aceea de exploatare a activităților infracționale ale acesteia, aceasta nu echivalează cu o netranspunere a art. 2 alin. (3) din Directiva sus-amintită, în condițiile în care persoana care exploatează activitățile infracționale ale victimei va răspunde penal în temeiul dispozițiilor legale privind participația penală, pedepsele aplicabile participanților la o faptă prevăzută de legea penală. Deci, chiar dacă nu se reține săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane, se poate reține participația penală la o altă infracțiune.

Totodată, în cazul rețelelor de trafic de persoane, devin incidente și dispozițiile art. 367 din Codul penal privind constituirea unui grup infracțional organizat, aplicându-se regulile concursului de infracțiuni.

La nivel terminologic, menționăm că sintagma activitate infracțională nu este utilizată în Codul penal, fiind proprie instrumentelor europene, astfel încât preluarea acesteia ca atare în art. 182 Cod penal nu poate fi susținută.

Mai mult, dat fiind faptul că destinatarii directivelor sunt state membre cu sisteme și tradiții juridice diferite, operațiunea de transpunere nu echivalează cu o preluare ca atare a prevederilor acestora, ci adaptarea textelor la realitatea juridică din plan intern.

În final, precizăm că definiția sintagmei *exploatare a unei persoane* din art. 182 Cod penal este conformă cu art. 3 din Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, care prevede că „*exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe.*”

Cu deosebită considerație,

Pentru Cătălin - Marian PREDOIU, ministrul justiției, semnează

Lidia BARAC
secretar de stat

